

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय
माननीय न्यायाधीश श्री ओम प्रकाश मिश्र
फैसला

०७०-CR-०७९०

मुद्दा: ज्यान मार्ने उद्योग।

उम्दादेवी पासीको जाहेरीले नेपाल सरकार	१	} पुनरावेदक वादी
विरुद्ध		
जिल्ला सप्तरी राजविराज नगरपालिका वडा नं ३ बस्ने राजेश महतो....	१	} प्रत्यर्थी प्रतिवादी
ऐ ऐ बस्ने विश्वनाथ महतो.....	१	
विश्वनाथ महतोको छोरा ऐ ऐ बस्ने आलोक महतो.....	१	

शुरु तहमा फैसला गर्ने:- माननीय न्यायाधीश श्री मोहनराज भट्टराई
सप्तरी जिल्ला अदालत
मिति: २०६९।६।१४

पुनरावेदन तहमा फैसला गर्ने:- माननीय न्यायाधीश श्री पवनकुमार शर्मा
माननीय न्यायाधीश श्री बालकृष्ण उप्रेती
पुनरावेदन अदालत राजविराज
२०७०।४।२३

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९(१) बमोजिम यस अदालतमा दायर हुन आई यसै अदालतको अधिकारक्षेत्र भित्र पर्ने प्रस्तुत मुद्दाको तथ्य एवं ठहर यस प्रकार छ:-

जिल्ला सप्तरी राजविराज नगरपालिका वडा नं ३ बस्ने परमेश्वर पासीलाई निजकै घरको वरण्डाको दक्षिणपट्टिको कुनामा मिति २०६७।१२।६ गते अं. २१ बजेको समयमा ऐ ऐ बस्ने नरेश महतो समेतले प्रहार गरी नाक मुख समेत फुटाई

सख्त घाइते बनाएको देखेको भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६७।१२।७ को घटनास्थल मुचुल्का।

मिति २०६७।१२।६ का दिन बेलुका ७।८ बजेको समयमा विपक्षी नरेश महतो, राजेश महतो, महमद अकवर समेत आई ३ बोतल ताडी मागी ताडी खाई रहेकोमा १ घण्टा पछि धेरै रात पन्यो अब तिमीहरू जाउ भनी मेरो श्रीमानले भन्दा अन्यायीहरू मध्ये नरेश पासीले अपशब्द गाली गर्दै यसलाई हाम्रो पूर्व योजनाबमोजिम ज्यानै मार्नुपर्छ भनी अरूलाई समात्न आदेश दिनासाथ अरू अन्यायीहरूले समाती निज नरेश महतोले सानो हाते बन्दुक निकाली मेरो लोग्ने परमेश्वर पासीको मुखमा नै गोली हाने पश्चात निज परमेश्वर पासी भुइमा लड्नु भयो। अन्यायीहरूले पुनः गोली प्रहार गर्न लाग्दा मेरो हार गुहार र गोलीको आवाज सुनी आएका गाउँलेहरूलाई देखि अन्यायीहरू भागि गए। सख्त घाइते निज परमेश्वर पासीलाई तत्काल सगरमाथा अंचल अस्पतालमा उपचार सम्भव नभई रिफर गरी वि.पि. कोइराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान धरानमा भर्ना गराई लोग्ने मर्ने बाँच्ने दोसाँधमा हुँदा निज अन्यायीहरूलाई कानून बमोजिम कारवाही गरीपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको उम्दादेवी पासीको मिति २०६७।१२।८ को जाहेरी दरखास्त।

जिल्ला सप्तरी राजविराज नगरपालिका वडा नं ३ बस्ने नरेश महतोको घर खान तलासी गर्दा अपराधमा प्रमाण लाग्ने चिज वस्तु केही फेला नपरेको भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६७।१२।९ को खानतलासी बरामदी मुचुल्का।

मिति २०६७।१२।६ का दिन होली पर्व भएकोले सो दिन दिउँसो छरछिमेकीमा होली खेली बेलुका खाना खाई बजारतर्फ गै पान समेत खाई घरमा नै गै बसेको हो। उक्त दिन म जाहेरवालाको घरमा गएको छैन र जाहेरवालाको श्रीमान परमेश्वर पासीलाई गोली हानी घाइते बनाएको छैन। म संग बन्दुक पनि छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी नरेश महतोको बयान कागज।

मिति २०६७।१२।६ गतेको राति अं. २१ बजेको समयमा म लगायत मेरो घर परिवारका मानिसहरू खाना खाई सुत्न लागेको अवस्थामा विपक्षी विश्वनाथ महतो, नरेश महतो, राजेश महतो, आलोक महतो समेत मेरो घर आगनमा आई चारै तिरबाट घेरा हाली रहेकोमा मैले थाहा पाई तिमीहरू को हौ भन्नासाथ अन्यायीहरू सबैले मलाई समातेको र नरेश महतोले मेरो मुखमा गोली हानी घाइते बनाएकोमा मेरो घरका मानिसहरू तथा गाँउ समाज समेतले मलाई उपचारार्थ सगरमाथा अंचल अस्पताल राजविराजमा लगी उपचार गराउँदा निको हुन नसकी थप उपचारको लागि

वि.पि. कोईराला स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान धरानमा उपचार गराई रहेकोले अन्यायीहरूलाई कानून बमोजिम कारवाही गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको पीडित घाइते परमेश्वर पासीले मिति २०६७।१२।११ मा गरेको मौकाको कागज।

परमेश्वर पासीको मुखमा गोली लागि घाइते भएको मुखमा घाउ देखिएको भन्ने समेत व्यहोराको घाउ जाँच केश फारम।

मिति २०६७।१२।६ गतेका दिन बेलुकी जाहेरी दरखास्तको विरुद्ध खण्डमा उल्लिखित प्रतिवादीहरू नरेश महतो, राजेश महतो, महमद अकवर समेत मिली जाहेरवालीको घरमा ताडी खान गै ताडी खाई रहेकोमा जाहेरवालीको श्रीमान परमेश्वर पासीले १ घण्टापछि निज अन्यायीहरूलाई अब धेरै रात पन्यो तिमीहरू जाउ भन्दा निज अन्यायीहरू रिस आवेगमा आई सबै मिली परमेश्वर पासीलाई समाती नरेश महतोले परमेश्वर पासीको मुखमा गोली हानी घाइते बनाएको सुनेको हुँदा विरुद्ध खण्डमा उल्लिखित प्रतिवादीहरूलाई कानून बमोजिम कारवाही गरीपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको सीतादेवी चौहान समेतले गरी दिएको मिति २०६७।१२।१५ को घटनास्थल बस्तुस्थिति मुचुल्का।

मिसिल संलग्न कागजातहरू, घटनास्थल मुचुल्का, जाहेरी दरखास्त, खानतलासी बरामदी मुचुल्का, प्रतिवादी नरेश महतोको बयान, पीडित घाइते परमेश्वर पासीको मौकाको कागज, घाउ जाँच केश फारम, बस्तुस्थिति मुचुल्का समेतका आधार प्रमाणबाट ज्यानमार्ने उद्योग मुद्दाको अपराध वारदात पुष्टी हुन आएकोले विरुद्ध खण्डमा लेखिएका प्रतिवादीहरू विश्वनाथ महतो, आलोक महतो, राजेश महतो, मोहमद अकवर समेत मिली मिति २०६७।१२।६ गते जाहेरवालाको श्रीमान परमेश्वर पासीलाई घेरा हाली प्रतिवादी मध्येका नरेश महतोले ज्यान मार्ने नियतले बन्दुकबाट गोली प्रहार गरी घाइते बनाई ज्यान मार्ने सम्मको कार्य गरी ज्यान मार्ने उद्योग अपराध गरेकोले नरेश महतो, आलोक महतो, विश्वनाथ महतो, राजेश महतो र महमद अकवरलाई मुलुकी ऐन ज्यान सम्बन्धी महलको १ नं. र १५ नं. को कसुरमा ऐ. ऐनको १५ नं. अनुसार सजाय गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारको अभियोगदावी।

पीडितसंग जमीनको बारेमा हाम्रो परिवारको झैझगडा थियो। सोही कारणले मलाई फसाउन यसरी अभियोग लगाएको हो। म ताडी पनि खान्छु। म सि. एम. ए. को रजिष्ट्रेशन सच्याउन यहाँ आएको हो। मैले अभियोगदावी बमोजिमको कार्य

नगरेको हुँदा मलाई दावी बमोजिम सजाय हुने होइन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी नरेश महतोले शुरू अदालतमा गरेको बयान।

वस्तुस्थिति मुचुल्का घटनास्थलमा नभई जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा तयार भएको हो। जाहेरी दरखास्त झुठा हो, कसले गोली हाने थाहा छैन। वारदात भएको समयमा म लगायत कुनै प्रतिवादी वारदातस्थलमा थिएनौं, निजले गाउँको गुटबन्दीले गर्दा म समेत उपर पोल गरेको हो, अभियोगदावीबाट छुटकारा पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी विश्वनाथ महतोले शुरू अदालतमा गरेको बयान।

अभियोग दावीको सबै कुरा झूठा हो, सो दिन म गाउँ घरमा छैन। गोली कसले हान्यो मलाई थाहा छैन। गाउँमा कुनै मुचुल्का भएको हैन, गाउँ घरको सामाजिक रिस इवीले गर्दा प्रस्तुत मुद्दा दिएको हो, अभियोगदावीबाट छुटकारा पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी आलोककुमार महतोले शुरू अदालतमा गरेको बयान।

म र मेरो बुबा उपचारको लागि २०६७।१२।१ मा भारतको दरभंगा गै मिति २०६७।१२।१५ गते मात्र नेपाल फर्कि आएका हौं। मलाई वारदातको बारेमा केही थाहा छैन। फसाउने नियतले झूठा जाहेरी दिएको हुनु पर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी राजेशकुमार महतोले शुरू अदालतमा गरेको बयान।

वस्तुस्थिति मुचुल्कामा भएको सही मेरो हो, व्यहोरा मेरो होइन, प्रहरी कार्यालयको कोठामा नपढी सहीछाप गरेको हो। पीडित परमेश्वर पासीलाई कसले गोली हाने मलाई थाहा भएन। प्रतिवादीहरू ज्यान मार्ने कार्यमा सामेल नभएको हुँदा सजाय हुनुपर्ने होइन भन्ने वस्तुस्थिति मुचुल्काका मानिस सितादेवी चौहानले शुरू अदालतमा गरेको बकपत्र।

वारदात मितिमा प्रतिवादी नरेश महतो म संगै नेता चोकमा पान खाँदै थियो। परमेश्वर पासीलाई गोली लागेको कुरा साँचो भएपनि कसले गोली हानेको हो थाहा भएन, नरेश महतोले हानेको होइन भन्ने नरेश महतोको साक्षी विमलेन्द्रकुमार ठाकुरले शुरू अदालतमा गरेको बकपत्र।

मिति २०६७।१२।६ को राती अं. ८-९ बजेको समयमा प्रतिवादीहरू नरेश महतो, अकबर मिया, राजेश महतो, आलोक महतो र विश्वनाथ महतो हाम्रो घरमा आई तीन बोतल तारी मागेर खाई सकेपछि अब धेरै राती भयो घर जाउ भन्दा विवाद गरी गाली गलौज गरी आलोक, विश्व, नरेश, राजेश समेत मिलि मेरो पति परमेश्वर पासीलाई काबुमा पारी नरेश महतोले सानो बन्दुकले नाकमा हानेको हो। हाल पनि

निजको उपचार चलिरहेको छ, दालभात खाँदा नाकबाट निस्कन्छ भन्ने जाहेरवाली उम्दादेवी पासीले अदालत समक्ष गरेको वकपत्र।

परमेश्वर पासीलाई गोली लागेको घटना साँचो हो, को कसले हानेको हो थाहा भएन। घाइते अवस्थामा अस्पताल लाँदै गरेको देखि म पनि अस्पताल गएको हुँ। वारदात मितिमा प्रतिवादी विश्वनाथ महतो छोराको उपचार गराउन भारत दरभंगा गएका थिए। निजको घटना वारदातमा संलग्नता छैन भन्ने प्रतिवादी विश्वनाथ महतोको साक्षी विष्णुदेव मण्डलले गरेको वकपत्र।

प्रतिवादी राजेशकुमार महतो उपचार गर्न मिति २०६७।१२।१ गते भारतको दरभंगा गई मिति २०६८।१।२७ गते घर आएका थिए। निजले कसूर नगरेको हुँदा सजाय पाउनु पर्ने होइन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी राजेशकुमार महतोको साक्षी विरेन्द्रप्रसाद साहले गरेको वकपत्र।

प्रतिवादी आलोककुमार महतो मिति २०६७।१२।६ गते राजविराजमा थिएनन्, सो मितिभन्दा ६ महिना पहिलेनै काठमाडौँ गएका र अदालतमा हाजिर भएकै दिन काठमाडौँबाट पुगेका हुन्। निजको घटना वारदातमा संलग्नता नभएको हुँदा सजाय हुनुपर्ने होइन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी आलोककुमार महतोको साक्षी वैजु चौहानको वकपत्र।

मिति २०६७।१२।९ को खानतलासी मुचुल्कामा भएको दस्तखत मेरै हो। अभियोग दावी झुठ्ठा हो भन्ने समेत व्यहोराको खानतलासी मुचुल्काका मानिस सन्तोषकुमार रायले गरेको वकपत्र।

मिति २०६७।१२।६ को राती २१।३० बजे म आफ्नै घरमा थिएँ। उक्त मिति र समयमा मलाई चारैतर्फबाट नरेश महतो, आलोक महतो, राजेश महतो, विश्वनाथ महतो, अकवर मियाँले चारैतर्फ घेरा हाली विश्वनाथ महतोले यसलाई मार भन्यो र नरेश महतोले आधुनिक हतियार प्रयोग गरी गोली हानेको हो। उक्त गोली मेरो नाक मुखमा लागि म लडेको र गोलीको आवाजले छिमेकीहरू आउँदा निजहरू भागि गए, मलाई छिमेकीहरूले अस्पताल लगे। घटनाविवरण कागजमा भएको सम्पूर्ण व्यहोरा साँचो हो भन्ने समेत व्यहोराको अ.बं. १३९ नं. बमोजिम बुझिएका पीडित परमेश्वर पासीले अदालत समक्ष गरेको वयान।

प्रतिवादीहरू मध्येको महमद अकवर फरार हुँदा निजका हकमा अ.बं. १९० नं. बमोजिम मुलतवीमा राखिदिएको छ। प्रतिवादी नरेश महतो समेत पीडितको घरमा ताडी खाईरहेको अवस्थामा पीडितले अब जाउ भन्दा रिसाई आफ्नो साथमा लिएको

बन्दुकले प्रतिवादी राजेश महतोलाई समाउन भनी राजेश महतोले समाई प्रतिवादी नरेश महतोले गोली फाएर गरेको, प्रतिवादीले बन्दुक बोकी हिड्ने र गोली फाएर गर्दा टाउको जस्तो संवेदनशील अंगको नाकमा लागि पीडितको संयोगबस मृत्युसम्म हुन नसकेको र अर्का प्रतिवादीले समाई गोली प्रहार गर्न संयोग पारी दिएको र मिसिल संलग्न रहेको पीडित परमेश्वर पासीको घाउ जांच केश फाराममा gun shot injury भएको भनी पीडित र जाहेरवालाको भनाईलाई समर्थन गरेको अवस्थामा प्रतिवादी नरेश महतो र प्रतिवादी राजेश महतोको उक्त कार्य ज्यान सम्बन्धी महलको १५ नं. बमोजिमको कसूर अपराध भएको हुँदा निज प्रतिवादीहरूलाई सोही अपराधमा सोही महलको १५ नं. बमोजिम ५।५ वर्षका दरले कैद सजाय हुने ठहर्छ। तथ्य प्रमाणबाट प्रतिवादी विश्वनाथ महतो र आलोक महतोको उक्त वारदातमा संलग्नता रहे भएको भन्ने कुरा स्वतन्त्र प्रमाणबाट पुष्टी हुन आएको नदेखिँदा निजहरूको हकमा वादी नेपाल सरकारको अभियोग मागदावी पुग्न सक्दैन। प्रतिवादीहरू विश्वनाथ महतो र आलोक महतोले सफाई पाउने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको सप्तरी जिल्ला अदालतको मिति २०६९।६।१४ को फैसला।

परमेश्वर पासीलाई नरेश महतोले प्रहार गरी अनुहार नाक समेतमा सख्त चोट लागि घाइते बनाएको भन्ने तथ्य प्रमाणित हुन सकेको छैन। फैसलाको आधारको रूपमा ग्रहण गरिएको सगरमाथा अञ्चल अस्पताल राजविराजको डिस्चार्ज टिकटको Investigation done को स्थानमा Gun shot भनी उल्लेख भएको, Neuro Hospital pvt. ltd. विराटनगरमा थप उपचारको लागि लगेकोमा सो अस्पतालको इमर्जेन्सी सर्भिस टिकटमा Gun shot injury लेखिएको तथा B.P.koirala institute of health science धरान समेतबाट Gun shot injury over face भनी उल्लेख भएकोमा सो भनाई पीडित स्वयंको भनाईका आधारमा अस्पतालले लेखी दिएको हुँदा सो तथ्यलाई आधार मानी निष्कर्षमा पुग्न कानूनसंगत हुँदैन। पीडित परमेश्वर पासीको ज्यानै मार्नु पर्ने सम्मको उद्देश्य रहेको कुरा कहीं कतैबाट पुष्टि हुन सकेको छैन। वारदातमा तेश्रो पक्षको उपस्थितिले ज्यान मर्न नसकेको कुरा स्पष्ट रूपमा खुलाउन सकेको छैन। पीडितको मौकाको कागज तथा अदालतको बकपत्र समेतमा पूर्व रिसइवी नरहेको कुरा स्वीकार गरेको अवस्था छ। वारदात मिति र समयमा हामी सो घटनास्थलमा नरही अन्यत्र रहेको भनी बयान गरेकोमा सो कुरा हाम्रा साक्षीहरूको बकपत्रबाट पुष्टि भैरहेको तथ्यलाई प्रमाणमा लिइएको छैन। अपराधसंग सम्बन्धित चिज वस्तु बरामद हुन सकेको छैन। शंकाको सुविधा अभियुक्तले पाउछ भन्ने

सर्वमान्य सिद्धान्तको प्रतिकूल मुद्दामा हुँदै नभएको तथ्यलाई फैसलामा प्रमाणको रूपमा ग्रहण गरी सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त तथा प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ५४, मुलुकी ऐन कुटपीटको महलको ८ र ९ नं. समेतको विपरित सप्तरी जिल्ला अदालतबाट भएको मिति २०६९।६।१४ को फैसला त्रुटीपूर्ण हुँदा बदर उल्टी गरी आरोपित कसूरबाट सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादीहरू नरेश महतो र राजेश महतोको संयुक्त पुनरावेदनपत्र।

घटनाका पीडित र प्रत्यक्षदर्शी साक्षीहरूको बनाई प्रतिवादी विश्वनाथ महतो र आलोक महतो विरुद्ध हुँदाहुँदै एवं घटनाकी प्रत्यक्षदर्शी जाहेरवाला उम्मादेवीको बकपत्र, पीडितले अनुसन्धानको क्रममा गरेको कागज र अदालतमा गरेको बकपत्र समेतका कागज प्रमाणबाट निज प्रतिवादीहरू कसूरदार भएको कुरा पुष्टि भैरहेको अवस्थामा वस्तुस्थिति मुचुल्काका मानिसले पोल नगरेको भन्ने आधार लिई प्रतिवादी विश्वनाथ महतो र आलोक महतोलाई सफाई दिने गरी भएको शुरु अदालतको फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा उल्टी गरी अभियोग मागदावी बमोजिम सजाय गरीपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदनपत्र।

यसमा वादी नेपाल सरकारको र प्रतिवादी नरेश महतो र राजेश महतोको पुनरावेदन परेको व्यहोरा एक अर्कालाई जानकारी गराई पेश गर्नु भन्ने पुनरावेदन अदालत राजविराजको मिति २०७०।२।८ को आदेश।

प्रतिवादी विश्वनाथ महतो र प्रतिवादी आलोक महतोलाई सफाई दिने एवं प्रतिवादी नरेश महतोलाई ज्यान सम्बन्धीको १५ नं बमोजिम सजाय गर्ने गरेको शुरुको मिति २०६९।६।१४ को फैसला सो हदसम्म सदर हुने ठहर्छ पुनरावेदक/प्रतिवादी राजेश महतोलाई सफाई दिनु पर्नेमा कसूरदार ठहर्न्याई ५ वर्ष कैद गर्ने गरेको हदसम्मको उक्त फैसला मिलेको नदेखिँदा सो हदसम्म उल्टी भै निज पुनरावेदक/प्रतिवादी राजेश महतोले आरोपित कसूरबाट सफाई पाउने ठहर्छ भन्ने पुनरावेदन अदालत राजविराजको मिति २०७०।४।२३ को फैसला।

आफ्ना पति परमेश्वर पासीलाई प्रतिवादी विश्वनाथ महतो र आलोक महतो समेतले काबुमा पारेर प्रतिवादी नरेश महतोले बन्दुकले नाकमा गोली हानेको भनी घटनाको प्रत्यक्षदर्शी जाहेरवाला उम्मादेवी पासीले अदालतमा बकपत्र गरेकी छिन। उनको सो बकपत्र पीडित परमेश्वर पासीले मौकामा गरेको कागज र अदालतमा गरेको बकपत्रबाट पुष्टि भएको छ। प्रतिवादी नरेश महतोलाई अभियोग मागदावी बमोजिम सजाय भएबाट वारदात स्थापित भएको छ। यी प्रतिवादी समेतले आफ्नो पति

घाइते परमेश्वर पासीलाई नियन्त्रणमा लिई प्रतिवादी नरेश महतोले गोली प्रहार गरेका हुन् भनी राजेश महतोउपर किटानी जाहेरी परेको छ र अदालतमा आई बकपत्र गर्दा उक्त व्यहोरा सविस्तार उल्लेख गरेको देखिन्छ। पीडित घाइतेको मौकाको कागज तथा अदालतको बकपत्रमा स्पष्ट रूपमा यी प्रतिवादी समेतले आफूलाई घेरा हाली कब्जामा लिएको र नरेश महतोले गोली हानेको भन्ने व्यहोरा उल्लेख गरेका र निज जाहेरवाली तथा पीडितको उक्त बकपत्र प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १० र १८ बमोजिम प्रमाण ग्राह्य हुँदाहुँदै सो प्रमाणलाई वेवास्ता गरी सफाई दिने ठहराई भएको फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर गरी अभियोग मागदावी बमोजिम सजाय गरीपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट पर्न आएको पुनरावेदनपत्र।

नियम बमोजिम साप्ताहिक तथा दैनिक पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ यस इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको शुरु तथा पुनरावेदन मिसिल समेत अध्ययन गरियो।

पुनरावेदक वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट सहन्यायाधिवक्ता श्री गोपाल रिजालले प्रतिवादीहरू राजेश महतो, आलोक महतो र विश्वनाथ महतो समेत भै वारदात घटाउन सहयोग गरी नरेश महतोले गोली प्रहार गरेको तथ्य जाहेरी दरखास्त, पीडितको भनाई समेतबाट प्रष्ट भएको अवस्थामा निजहरूलाई सफाई दिने फैसला फरक पर्न सक्ने हुँदा प्रत्यर्थी झिकाउने आदेश हुनुपर्छ भनी वहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

यसमा मिति २०६७।१२।६ को साँझ ७-८ बजेको समयमा नरेश महतो, राजेश महतो, महमद अकवर समेत ३ जना मिलि मेरो श्रीमान परमेश्वर पासीलाई समाती नरेश महतोले मुखमा नै गोली हानी सख्त घाइते बनाएको हुँदा निज अन्यायीहरूलाई कानून बमोजिम कारवाही गरीपाउँ भन्ने जाहेरी दरखास्त व्यहोरा रहेको प्रस्तुत मुद्दामा जोखिमी हतियारले परमेश्वर पासीलाई प्रहार गरी ज्यान मार्ने सम्मको कार्य गरी ज्यान मार्ने उद्योगको अपराध गरेको पुष्टि हुन आएकोले प्रतिवादीहरू नरेश महतो, विश्वनाथ महतो, आलोक महतो, राजेश महतो, महमद अकवरलाई मुलुकी ऐन ज्यान सम्बन्धीको महलको १ नं. र १५ नं. को कसूरमा ऐ ऐनको ऐ महलको १५ नं. अनुसार पाँच वर्ष देखि १२ वर्ष सम्म कैद सजाय हुन मागदावी लिई अभियोगपत्र दायर हुन आएको देखियो। फरार प्रतिवादी महमद अकवरको हकमा अ.बं. १९० नं. बमोजिम मुलतवीमा राख्ने, प्रतिवादी नरेश महतो र राजेश महतोलाई ज्यान सम्बन्धी महलको १५ नं. बमोजिमको कसूर अपराधमा सोही महलको १५ नं. बमोजिम ५/५ वर्ष कैद सजाय हुन तथा प्रतिवादीहरू विश्वनाथ महतो र आलोक महतोले सफाई

पाउने ठहर भएको सप्तरी जिल्ला अदालतको मिति २०६९।६।१४ को फैसला केही उल्टी भै प्रतिवादी विश्वनाथ महतो र प्रतिवादी आलोक महतोलाई सफाई दिने एवं प्रतिवादी नरेश महतोलाई ज्यान सम्बन्धीको महलको १५ नं. बमोजिम सजाय गर्ने गरेको सप्तरी जिल्ला अदालतको फैसला सदर हुने र प्रतिवादी राजेश महतोलाई ५ वर्ष कैद गर्ने गरेको हदसम्मको फैसला सो हदसम्म उल्टी भै प्रतिवादी राजेश महतोले आरोपित कसूरबाट सफाई पाउने ठहर गरेको पुनरावेदन अदालत राजविराजको मिति २०७०।४।२३ को फैसला उपर यस अदालतमा वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन पर्न आएको देखियो।

मिसिल संलग्न कागजात प्रमाणहरू तथा पुनरावेदक वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट उपस्थित हुनु भएका विद्वान सहन्यायाधिवक्ताको बहस जिकिर समेतको आधारमा प्रस्तुत मुद्दामा सप्तरी जिल्ला अदालतको फैसला केही उल्टी हुने ठहर गरेको पुनरावेदन अदालत राजविराजको मिति २०७०।४।२३ को फैसला मिलेको छ, छैन र वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो, होइन भन्ने सम्बन्धमा नै निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट पर्न आएको पुनरावेदनपत्रमा मुख्य रूपमा प्रतिवादीहरू विश्वनाथ महतो र आलोक महतोले कावुमा पारेर प्रतिवादी नरेश महतोले पीडित परमेश्वर पासीलाई नाकमा गोली हानेको कुरा घटनाको प्रत्यक्षदर्शी जाहेरवाला उम्मादेवी पासीले अदालतमा बकपत्र गरेकी तथा पीडितले कागज गर्दा र अदालतमा बकपत्र गर्दा सोही कुरा पुष्टि हुने गरी लेखाई दिएबाट यी प्रतिवादीहरू कसूरदार हुन भन्ने कुरा पुष्टि भैरहेको र प्रतिवादी राजेश महतो उपर किटानी जाहेरी परी जाहेरवालाको अदालत समक्षको बयान र पीडितको कागज तथा अदालत समक्षको बकपत्रबाट समेत प्रमाणित भएको परिप्रेक्षमा निज तीनै जना प्रतिवादीहरूलाई सफाई दिने ठहर भएको फैसला त्रुटिपूर्ण छ भनी जिकिर लिएको पाइन्छ। वारदात हुँदाका अवस्था वारदातस्थलमै उपस्थित रही प्रत्यक्षदर्शी रहेकी पीडित परमेश्वर पासीको श्रीमती उम्मादेवी पासीले जाहेरी दरखास्तमा नरेश महतोले राजेश महतो र महमद अकबर समेतको सहयोगमा गोली प्रहार गरेको भनी किटानी जाहेरी दिएको अवस्था छ। उक्त जाहेरीमा तीन जना बाहेक अन्य व्यक्तिको वारदातस्थलमा उपस्थिति र वारदातमा संलग्नता रहेको बारे कुनै कुरा उल्लेखसम्म भएको पाईदैन।

प्रतिवादी नरेश महतोले अनुसन्धानको क्रममा र अदालत समक्ष बयान गर्दा आफू कसूरमा इन्कार रही वारदातमा प्रतिवादी बनाएका अन्य व्यक्तिहरूको संलग्नता बारेमा समेत कुनै कुरा उल्लेख गरेका छैनन्। अदालतमा उपस्थित भै बयान गर्ने जाहेरी दरखास्तमा वारदातका समय सहयोगी भूमिका निभाएको भनी किटान गरिएका राजेशकुमार महतोले समेत घटना वारदात सम्बन्धमा पूर्णतः इन्कार रही बयान गरेका छन्। प्रतिवादी आलोक महतो र विश्वनाथ महतोले अदालत समक्ष उपस्थित भै बयान गर्दा आरोपित कसूरमा पूर्णतः इन्कार भै बयान गरेको पाइन्छ। शुरु जाहेरीमा प्रत्यर्थी प्रतिवादी राजेश महतोले प्रतिवादी नरेश महतोले पीडितलाई गोली हान्न सहयोग पुऱ्याएको भनी किटानी रूपमा उल्लेख भएको र जाहेरवाली तथा पीडितको अदालत समक्षको बयानमा समेत सोही व्यहोरा समर्थन हुने गरी बकी दिएको भएपनि निज कसूरदार हो भन्ने अन्य कुनै स्वतन्त्र सबूद प्रमाण वादी पक्षबाट प्रस्तुत हुन सकेको अवस्था विद्यमान देखिदैन। पीडित परमेश्वर पासीको नाकमा गोली प्रहारको एउटा मात्र चोट रहेको भन्ने घाउ जाँच केश फारामबाट देखिएको छ। वस्तुस्थिति मुचुल्कामा सीतादेवी चौहानले नरेश महतो, राजेश महतो र महमद अकवर मिली परमेश्वर पासीलाई समाती नरेश महतोले मुखमा गोली हानी घाइते बनाएको कुरा सुनी थाहा पाएको भनी व्यहोरा लेखाएको भएपनि शुरु अदालतमा उपस्थित भै बकपत्र गर्दा मौकाको उक्त व्यहोरा खण्डित हुने किसिमले पीडित परमेश्वर पासीलाई कसले गोली हाने मलाई थाहा भएन, वस्तुस्थिति मुचुल्कामा लेखिएको व्यहोरा झुट्टा हो, प्रतिवादीहरू निर्दोष छन् भनी व्यहोरा लेखाएको पाइन्छ। वस्तुस्थिति मुचुल्काका अन्य व्यक्तिहरूलाई वादी पक्षले अदालत समक्ष उपस्थित गराउन सकेको छैन। घटना वारदातमा नरेश महतो, राजेश महतो र महमद अकवर गरी जम्मा तीन जनाको मात्र उपस्थिति र संलग्नता रहेको भन्ने व्यहोरा जाहेरी दरखास्तमा उल्लेख भएको तर जाहेरवाली उम्दादेवीले अदालतमा आई बकपत्र गर्दा आलोक, विश्व, नरेश, राजेश समेतका व्यक्तिहरू मिली मेरो पति परमेश्वरलाई सानो बन्दुकले नाकमा हानेको भनेबाट जाहेरी दरखास्त तथा बकपत्र परस्परमा विरोधाभाषपूर्ण छ।

पीडितलाई समात्न सहयोग पुऱ्याएको भनी जाहेरी दरखास्तमा नाम किटिएका प्रतिवादी राजेश महतोले शरीरको के कुन अंगमा के कसरी समातेको भनी जाहेरी दरखास्त तथा जाहेरवालीको अदालत समक्षको बकपत्रमा उल्लेख हुन सकेको देखिएन। आरोपको पुष्ट्याई गर्ने वस्तुनिष्ठ प्रमाणको अभावमा जाहेरीमा नाम उल्लेख भएको र जाहेरवाला र पीडितले बकपत्रमा नाम उल्लेख सम्म गरेको आधारमा मात्र प्रतिवादी

राजेश महतोलाई दोषी ठहर गर्न नमिल्ने भनी पुनरावेदन अदालत राजविराजबाट सप्तरी जिल्ला अदालतको फैसला केहि उल्टी गरी सफाई दिने ठहर्‍याएको फैसला मिलेकै देखियो ।

प्रतिवादीहरू विश्वनाथ महतो र आलोक महतोको हकमा पीडित परमेश्वरको श्रीमती स्वयंले दिएको जाहेरीमा निजहरूको संलग्नता र उपस्थितिको बारेमा कुनै व्यहोरासम्म उल्लेख भएको पाईदैन । निज प्रतिवादीहरूलाई जाहेरवाली र पीडितले अदालत समक्ष बकपत्र गर्दा निजहरूको पनि संलग्नता थियो भनी उल्लेख गरेको कुरालाई एक मात्र आधार बनाई निजहरूलाई कसूरदार ठहर गर्न न्याय र कानून संगत नहुँदा निजहरूको हकमा सफाई दिने ठहर गरेको सप्तरी जिल्ला अदालतको फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत राजविराजको फैसला मिलेको देखियो ।

तसर्थ प्रतिवादीहरू विश्वनाथ महतो, राजेश महतो र आलोक महतोलाई सफाई दिने गरी भएको पुनरावेदन अदालत राजविराजको मिति २०७०।४।२३ को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । पुनरावेदक वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन । दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

म उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत: आत्मदेव जोशी

कम्प्यूटर: चन्द्रा तिमल्सेना

सम्बत् २०७३ साल बैशाख महिना १० गते रोज ६ शुभम्-----